

PŁACISZ I WYMAGASZ?

Wiesław Hładkiewicz
(Wydział Humanistyczny)

Uniwersytet Zielonogórski istnieje dopiero od ośmiu lat. Długo zatem przyjdzie nam czekać na okazały jubileusz - 25 lecia chociażby jego istnienia. Ale tradycja zobowiązuje. Dobre maniere też!

Czy płatne mogą być nadal tylko studia zaoczne? Chyba nie! Jakies zobowiązania finansowe powinny także być związane ze studiami stacjonarnymi. Uczelniom brakuje coraz bardziej pieniędzy, co zatem zrobić!

We wrześniu 2004 r. pracownicy naukowcy z Uniwersytetu Jiao Tong w Szanghaju ogłosili ranking najlepszych uczelni wyższych na świecie. Czołowe miejsca zajęły w nim następujące uczelnie: 1. Harvard (USA), 2. Stanford (USA), 3. Cambridge (Wielka Brytania), 4. Kalifornia w Berkeley (USA), 5. Massachusetts Ins. Tech. (USA), 6. Kalifornia Ins. Tech. (USA), 7. Princeton Univ. (USA), 8. Univ. Oxford (Wielka Brytania), 9. Columbia Univ. (USA), 10. Univ. Chicago (USA).

Pierwsze miejsca zajęły w rankingu zamożne uniwersytety ze Stanów Zjednoczonych z Kalifornii i Wschodniego Wybrzeża. Nauka w tych uczelniach jest płatna, ale za to ich absolwenci mogą wybierać spośród wielu ofert pracy. Na liście 50 najbardziej prestiżowych uniwersytetów świata znalazło się aż 37 uczelni amerykańskich. Ranking odzwierciedla również fakt, że wyższy poziom naukowy prezentują zasobne finansowo placówki naukowe takie jak np. Harvard. Ma trzy razy mniej studentów w porównaniu do Uniwersytetu Warszawskiego, zaś budżet jej jest siedemnaście razy większy od warszawskiej uczelni.

Jedną z dróg prowadzących do przyczynienia się do możliwości polskich uczelni są - płatne studia. Tak jest w Wielkiej Brytanii, gdzie studenci spoza Unii Europejskiej (UE) zobowiązani są do płacenia od 7 do 19 tys. funtów. Studentów z UE kosztuje to od 1200 do 3 tys. funtów.

W samej Wielkiej Brytanii studentom państwo oferuje pomoc finansową w sytuacji, kiedy dochód w rodzinie nie przekracza 21,475 tys. funtów. Wówczas można otrzymać rządową pożyczkę w całości pokrywającą koszt nauki. Jest ona nieoprocentowana. Spłaca się ją po ukończeniu studiów, ale jedynie wtedy, gdy podejmie się pracę wysoko wynagradzaną.

Ponadto można ubiegać się o różnorodne stypendia oferowane przez rząd brytyjski za pośrednictwem British Council (NGO).

Poza tym każda uczelnia dysponuje własnym systemem stypendialnym. Dla przykładu można podać, że Uniwersytet Oxford oferuje sześć form stypendiów finansowych przez absolwentów tej uczelni. W ten sposób byli

studenci uniwersytetu finansują młodym osobom stypendia umożliwiające im naukę.

Podobnie jak w Wielkiej Brytanii funkcjonuje system stypendialny w Stanach Zjednoczonych. Tam jednak nie rząd a prywatne podmioty gospodarcze oferują stypendia. Działa też quasi-rządowa i bardzo zamożna instytucja Fulbrighta. Finansuje ona np. stypendia dla uzdolnionych amerykańskich studentów i dla osób pragnących uczyć się w USA. Do pozarządowych organizacji zaliczyć można między innymi American Association of University Women International Fellowship. Dysponuje ona budżetem wynoszącym 4 miliardy rocznie.

Badaniom naukowym i rozwojowi technologicznemu przyznana jest w Komisji Europejskiej od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. waga „superpriority”. W obliczu poważnych technologicznych braków wynikających w porównaniu z konkurencją amerykańską i południowoazjatycką, za niezbędne uznano podjęcie szeroko zakrojonych działań badawczych mających za zadanie zachowanie konkurencyjności w skali międzynarodowej.

Stabsza pozycja przedsiębiorstw europejskich na rynku światowym dotyczy zarówno dziedzin tradycyjnych, jak i opartych na rozwiniętych technologiach. U podstaw działań ze strony Unii Europejskiej leżą słaby wzrost gospodarczy oraz uwarunkowany strukturalnie problem zatrudnienia. Sytuacja ta spowodowała pilną potrzebę działania. Formalne ramy zmienionej polityki w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego stanowi Jednolity Akt Europejski z 1986 r. oraz Traktat z Maastricht, w którym w artykule 130f do 130p określono cel umocnienia naukowych i technologicznych podstaw przemysłu europejskiego.

Projekt Traktatu Amsterdamskiego przenosi przedsięwzięcia planowane na podstawie art. 130k i 130l Traktatu o WE z obszaru „współpracy” dodatkowo na obszar „współdecydowania” Parlamentu Europejskiego. Pod koniec 1993 r. Komisja, reagując na sytuację ekonomiczną, przedłożyła Białą Księgę dotyczącą wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia. Jest ona rozumiana jako podstawa rozważań przy podejmowaniu koniecznych decyzji na szczeblu lokalnym, narodowym i Wspólnoty, umożliwiających zbudowanie bazy dla rozwoju gospodarek narodowych, umocnienie ich pozycji w konkurencji międzynarodowej i stworzenie niezbędnych miejsc pracy.

W tym kontekście Biała Księga wymienia sferę badań naukowych i rozwoju technologicznego, a także telekomunikację jako te dziedziny, które w przyszłości będą coraz bardziej zyskiwały na znaczeniu i w celu wzmocnienia konkurencyjności przemysłu muszą zostać znacznie rozbudowane. Zintensyfikowane przedsięwzięcia badawcze wymienione są również explicite w programie Komisji Europejskiej Agenda 2000. Rozwiązania podjęte przez Komisję znalazły swą kontynuację w „Czwartym Programie Ramowym ds. Badań Naukowych, Rozwoju Technologicznego i Demonstracji”, uchwalonym w grudniu 1993 r. przez Radę Europejską oraz Parlament Europejski¹.

PRZYPISY:

¹ Podano za: W. Weidenfeld, W. Wessels, *Europa od A do Z. Podręcznik integracji europejskiej*, Gliwice 1999, s. 247-248.